

ČESKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST

sekretariát: Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Fričova 298, 251 65 Ondřejov
tel. 775 388 400, info@astro.cz

ASTRONOMICKÝ ÚSTAV AV ČR, v. v. i.

Fričova 298, 251 65 Ondřejov

Tiskové prohlášení České astronomické společnosti a Astronomického ústavu AV ČR, v. v. i.
číslo 167 z 28. 3. 2012

Na březnové obloze postupně spatříme všech 5 nejjasnějších planet

Na konci února a zejména pak v první polovině března budeme moci na večerní obloze spatřit neobvyklou „šňůru“ postupně všech pěti nejjasnějších planet Sluneční soustavy. Večer od západního obzoru najdeme Merkur, Venuši, Jupiter a Mars. V pozdějších hodinách, po západu Merkuru, na východním obzoru přibude Saturn. Všechny planety budou bez obtíží vidět očima, zejména Jupiter s Venuší pro jejich velkou jasnost nepřehlédneme. Celou scénérii doplní Měsíc a také malými dalekohledy pozorovatelná kometa. Naposledy jsme všech pět planet pozorovatelných očima mohli na večerní obloze vidět v roce 2004. Podobně neobvyklou přehlídku znovu zažijeme v roce 2015, či za lepších podmínek až v roce 2036.

Od konce února do 15. března se naskytne jedinečné okénko pro pozorování všech očima viditelných planet Sluneční soustavy na večerní obloze. V jeden okamžik sice celou pěticí planet neuvídíme, přesto je tato situace poměrně výjimečná. Od západního obzoru postupně za večerního soumraku bude možné nízko nad obzorem vyhledat jinak těžko pozorovatelnou planetu Merkur, výš nad obzorem v souhvězdí Berana velmi jasnou Venuši a jen o málo slabší Jupiter. Nad východním obzorem najdeme ve Lvu planetu Mars a kolem 22. hodiny už i Saturn v souhvězdí Panny.

Planeta **Merkur** je na obloze poměrně těžko vyhledatelná, protože nebývá nikdy úhlově moc daleko od Slunce a i přes její značnou jasnost se ztrácí na soumravné obloze. Nejlepší podmínky nastávají v době tzv. elongace, kdy se planeta na obloze od naší mateřské hvězdy vzdálí nejvíce. Nejbližší elongace se odehraje 5. března 2012. K nalezení Merkuru je třeba si najít místo s odkrytým západním obzorem.

Planety **Venuše** a **Jupiter** jsou už velmi dobře pozorovatelné několik měsíců. Jasnější Venuše je zároveň nejjasnější planetou Sluneční soustavy a po Slunci a Měsíci nejjasnějším objektem na nebi vůbec. Spatříme ji nyní i z měst jako výrazný stříbrný objekt nad jihozápadním obzorem, svítí tedy jako Večernice. V malém dalekohledu nabízí pohled (stejně jako Merkur) na ustupující fázi podobnou Měsíci mezi úplňkem a poslední čtvrtí. O něco slabší Jupiter, rovněž i ve městech dobře viditelný, pak v dalekohledu vypadá jako kotouček s pásy doprovázený až čtveřicí jeho nejjasnějších měsíců – Io, Europa, Ganymedes a Callisto. Jupiter se na obloze v současné době k Venuši úhlově přibližuje. Nejbliže obě tělesa budou ve středu 14. března. Tehdy je bude dělit

úhlová vzdálenost 3° (6 měsíčních úplňků vedle sebe). Půjde o velmi fotogenickou podívanou, která se na večerní obloze naposledy odehrála v prosinci roku 2008. Podobného večerního setkání těchto planet se dočkáme - ovšem za značně horších podmínek - v květnu příštího roku nebo v červnu roku 2015.

Rudá planeta **Mars** se 3. března ocitá v opozici se Sluncem a je tedy pozorovatelná po celou noc. Při této opozici se sice k Zemi zdaleka nepřiblíží na rekordně malou vzdálenost jako v roce 2003, ale i tak ji bez obtíží poznáme. Jeví se jako naoranžovělá „hvězda“ v souhvězdí Lva s jasností jen o něco menší než Sírius – nejjasnější hvězda noční oblohy viditelná večer nad jižním obzorem v souhvězdí Velkého psa. Ve větším dalekohledu se dá bez větších obtíží pozorovat její světlá jižní polární čepička.

V pozdějších nočních hodinách, kdy už Merkur bude pod obzorem, se nad východem objeví i **Saturn**. Na přelomu února a března vychází před 22. hodinou. Nyní je v souhvězdí Panny nedaleko jasné hvězdy Spica, se kterou tvoří zejména v ranních hodinách poměrně výraznou dvojici bodů. Saturn je obecně nejoblíbenější planetou mezi pozorovateli, neboť už v menších přístrojích ukazuje své majestátné prstence. Ve větších dalekohledech jsou pak patrné i mezery v prstencích, stín prstence vržený na kotouček planety nebo největší měsíc Titan. Planeta Saturn bude ozdobou zejména červenové oblohy.

K celé planetární přehlídce přibude i **Měsíc**, který v současné době najdeme v pořadí od západu Merkur, Venuše, Jupiter a Měsíc. Ve středu 7. března spolu s Marsem a jasnou hvězdou Regulus v souhvězdí Lva utvoří rovnoramenný trojúhelník. V té době již bude téměř v úplňku. V sobotu 10. března doplní pohled na Saturn se Spicou.

Nevysoko nad severovýchodním obzorem v souhvězdí Draka se na večerní obloze nabízí již delší dobu malými dalekohledy pozorovatelná **kometa C/2009 P1 Garradd**. Ta 18. února prošla přizemím a pomalu se od naší planety vzdaluje. Její jasnost je ovšem v březnu poměrně stálá, takže i měsíc po průchodu přizemím bude stále pozorovatelná i malými dalekohledy. Za mimořádně dobrých podmínek na tmavé obloze nerušené světelným znečištěním a Měsícem i pouhými očima jako „rozmazaná hvězdička“. Kometa je viditelná celou noc a postupně přechází do Velkého vozu, kde ji na večerní obloze téměř v nadhlavníku najdeme v druhé polovině března.

Pro spatření všech planet není třeba žádného přístroje, pouze místo s dobře odkrytým zejména západním obzorem (kvůli planetě Merkur). K pozorování detailů na planetách je ovšem již dalekohled nezbytný, nejlepší volbou je návštěva nejbližší hvězdárny. Podobně budeme moci postupně všechny očima viditelné planety Sluneční soustavy pozorovat za tři roky, ovšem podmínky k pozorování budou o něco méně vhodné než letos. Všechny pět planet v jeden okamžik za opravdu příhodných podmínek spatříme až v druhé polovině března roku 2036.

Další informace:

[1] Lákavá Venuše na večerní obloze - <http://www.astro.cz/clanek/4954>

[2] Kometa Garradd v lednu a únoru - <http://www.astro.cz/clanek/4968>

[3] Fotogalerie planet a Měsíce - <http://www.astro.cz/clanek/5048>

Petr Horálek
Astronomický ústav AV ČR

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Počínaje tiskovým prohlášením č. 67 ze dne 23.10.2004 jsou některá tisková prohlášení vydávána jako společná s Astronomickým ústavem Akademie věd ČR, v. v. i. Archiv tiskových prohlášení a další informace nejen pro novináře lze najít na adrese <http://www.astro.cz/media>. S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obraťte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Boční II/1401, 141 31 Praha 4, tel.: 226 258 411, 737 322 815, fax: 272 769 023, e-mail: suchan@astro.cz.